



Eerste Kamer *der Staten-Generaal*

Toespraak van de Voorzitter van de Eerste Kamer, Mr. A. Broekers-Knol, bij de Ambassadeursconferentie op donderdag 31 januari 2019

Dames en Heren,

Namens de Eerste Kamer heet ik u van harte welkom op deze 'Haagse dag' van de ambassadeursconferentie, zoals de ontmoeting met de Leden van de Staten-Generaal in het programma van uw conferentie is genoemd.

U bent het gezicht van ons Koninkrijk in het buitenland. Tegelijkertijd bent u voor ons Koninkrijk en voor ons, Kamerleden, oren, ogen en voelsprietten in de landen waar u geaccrediteerd bent. U bent oren, ogen en voelsprietten over de staat van de wereld en de positie van Nederland daarin. Zoals de Britse dichter en schrijver Lawrence Durrell zei over het werk van de diplomaat: "Een goed diplomaat moet met zijn oren zien en met zijn ogen zwijgen." Diplomatie gepaard aan een grote mate van inhoudelijke deskundigheid, uw expertise, is van groot belang in deze wereld die iedere dag complexer lijkt te worden.

Als Kamerleden hechten wij zeer aan de mogelijkheid vandaag met u van gedachten te wisselen over de staat van de wereld en de positie en mogelijkheden van de Nederlandse buitenlandse politiek daarin. Uw inzichten stellen wij op hoge prijs en geven ons de zo nodige informatie om ons werk op het terrein



van de buitenlandse politiek zo goed mogelijk te verrichten. Laat ik een tour d'horizon geven van onderwerpen en situaties op het wereldtoneel die op dit moment zeer bepalend zijn voor de stand van de wereldpolitiek.

In de eerste plaats: de Brexit. De situatie in het Verenigd Koninkrijk wordt er niet helderder op. Dat het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie verlaat is zeer te betreuren, maar de onzekerheid hóe dat gebeurt, en misschien zelfs óf het gebeurt, wordt met de dag groter. Als buurland en zeer belangrijke handelspartner zijn de gevolgen voor Nederland groot en onzeker. Zowel politiek vóór, als diplomatiek áchter de schermen, werkt Nederland hard aan een zo goed mogelijk overgang voor met name de handelsbetrekkingen tussen beide landen na de deadline van 29 maart aanstaande.

Niet alleen de situatie in het Verenigd Koninkrijk maakt de wereld opnieuw complexer, ook elders zien we dat landen en hun leiders de vlucht naar voren kiezen. De president van de Verenigde Staten, Donald Trump, heeft in de twee jaar van zijn presidentschap wereldwijd – of het nu bijvoorbeeld de verhoudingen met Canada en Mexico betreft, de NAVO, de verhouding met China of in zijn eigen land de verhouding met de Democraten – veel stof doen opwaaien, onrust veroorzaakt en zekerheden onderuit gehaald.



De Turkse president Erdogan, de Russische president Poetin en de Chinese president Xi Jinping bedienen zich van een vergelijkbare strategieën. Bij NAVO-bondgenoot Turkije is de democratie ver weggezaakt en koopt president Erdogan luchtafweergeschut van Rusland. In de Russische Federatie is een hele generatie inmiddels opgegroeid in de bijna twintig jaar dat president Poetin aan de macht is. Het land heeft intern te maken met corruptie en een stagnerende economie. Een deel van Poetins invloed op het wereldtoneel is gebaseerd op de leveranties van gas aan het buitenland. Daarnaast zorgt Rusland voor instabiliteit elders in de wereld, bijvoorbeeld door wapenleveranties aan Venezuela.

Door de onhoudbare situatie in dat Zuid-Amerikaanse land, met twee presidenten op dit moment, is het niet alleen zeer onrustig in het Caribisch gebied, wat ook zijn impact heeft op de Caribische delen van ons Koninkrijk, maar is er ook een ernstige dreiging op een mogelijke confrontatie tussen de Verenigde Staten en de Russische Federatie.

Minder manifest, maar niet minder strategisch is de manier waarop President Xi Jinping, China dus, overal ter wereld strategische posities veroverd. Zo koopt China invloed door middel van grote investeringen in infrastructuur in ruil voor grondstoffen. Op die manier heeft het land stevige voet aan de grond gekregen op onder meer het Afrikaanse continent.



De demografische ontwikkelingen in Afrika baren eveneens zorgen. In Europa dalen de geboortecijfers, terwijl in Afrika een grote bevolkingsgroei plaatsvindt. De druk op Europa wordt groter door de niet aflatende migratie vanuit Afrika. Het migratievraagstuk vormt één van de grootste uitdagingen voor de Europese politiek. Ik sta niet alleen in mijn stellige overtuiging dat we hier alleen uit kunnen komen als de Europese Unie een eenheid vormt. In het voorbije jaar is gebleken dat dit niet eenvoudig is. Vanuit de geschiedenis van de landen in Midden- en Oost-Europa, die pas sinds 1990 zelfstandige, democratische staten zijn na de ontbinding van de Sovjet-Unie, is hun standpunt ten aanzien van migratie enigszins te verklaren. Maar lidmaatschap van de Europese Unie betekent: lid van de club, dus niet alleen de lusten, maar ook de lasten.

Hoe de verkiezingen voor het Europees Parlement op 23 mei aanstaande zullen uitpakken, zal mogelijk ook gevolgen hebben voor de machtsverhoudingen in het Europees Parlement tussen de twee grootste fracties enerzijds en de kleinere én nieuwe fracties anderzijds. En dan zijn er ook nog de boeiende vragen wie de nieuwe Nederlandse eurocommissaris wordt en wie de opvolger van de voorzitter van de Europese Raad, Donald Tusk?



Bij de verkiezingen voor het Europees Parlement – ik vermoed overigens in mindere mate bij de Nederlandse Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen - zal zeker ook de dreiging van *cyber influence* een rol spelen. In hoeverre worden mensen beïnvloed door bijvoorbeeld nepnieuws dat verspreid wordt via sociale media? *Cyber influence*, *cyber crime* en *cyber warfare* laten in toenemende mate zien welke ontwrichting erdoor veroorzaakt kan worden. Hoe kunnen we onze samenleving daar tegen beschermen? Hoever reikt onze *cyber security*?

Dames en Heren,

Ik ben bij lange na niet volledig geweest: de situatie in Congo, Saoedi-Arabië, Jemen, het Midden-Oosten en vele andere landen laat ik hier onbesproken. U bent in of rond die landen de vertegenwoordiger van Nederland en heel goed op de hoogte. Wij laten ons graag door u – the ears to the ground – informeren over wat er speelt en vooral ook over wat minder zichtbaar is. Met al deze uitdagingen is het goed dat de regering inmiddels invulling heeft gegeven aan haar voornemen in het regeerakkoord tot uitbreiding en versterking van het postennetwerk.



Dames en Heren,

Het is vandaag Gedichtendag in Nederland en Vlaanderen. Constantijn Huygens, de 17^e eeuwse dichter én diplomaat, die hier op het Binnenhof werkte, schreef het tijdloze gedicht 'Zandloper':

*De tijden waren boos, en zijn 't, en zullen 't wezen;
'k zie geen verandering ter wereld voor de hand.
Keer om uw tijd-gelas, het schijnt wat een nieuw wezen;
maar 't loopt gelijk het liep, en 't is al 't zelfde zand.*

De Fransen hebben daar een simpel gezegde voor: tout ça change, tout ça reste la même chose.

In de ruim 350 jaar die zijn verstreken sinds Huygens deze woorden optekende, is er ondanks zijn voorspelling, veel veranderd, in de wereld en in Nederland.

Niet in de laatste plaats de positie van vrouwen! Dit jaar, 2019, is het 100 jaar geleden dat het algemeen vrouwenkiesrecht is ingevoerd, passief én actief kiesrecht. Wij dompelen u daar vandaag in onder. Ik laat u vandaag achter in de bewakende handen van mijn collega's Pia Dijkstra, voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer, en Janny Vlietstra, voorzitter van de commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking van de



Eerste Kamer. En bij de lunch zult u toegesproken worden door Ockje Tellegen, lid van het presidium van de Tweede Kamer. En u heeft mij zojuist moeten aanhoren. Vrouwen zijn doorgebroken, in de top van de politiek, maar als ik zo rondkijk zeker ook in de top van de diplomatie.

Ik wens u allen een vruchtbare 'Haagse dag', een goed verblijf in Nederland, zowel professioneel als ook in de privésfeer, en bij terugkeer veel succes op uw posten!